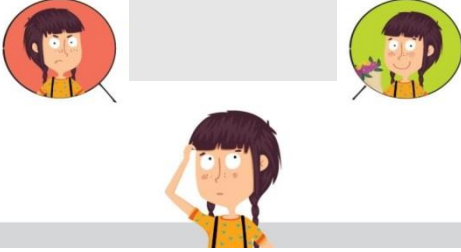

ARTIK DAHA BİLİÇLİYİM

6. SINIF - 4. HAFTA

DERS NOTU

ETİK NEDİR?

Etik: doğru ile yanlış, haklı ile haksız, iyi ile kötüyü, adil ile adil olmayı ayırt etmek, bunun sonucunda da doğru, haklı, iyi ve adil olduğuna inandığımız şeyleri yapmaktır.

İnternet Etiği: İnternet üzerinde iletişimde bulunurken doğru ve ahlaki olan davranışlarla, yanlış ve ahlaki olmayan davranışları belirleyen kurallar bütünüdür. İnternet etiği, gerçek hayatta insanlara gösterdiğiniz saygı ve nezaketin internet ortamında da gösterilmesidir.

Doğru internet kullanımına yönelik 8 madde;

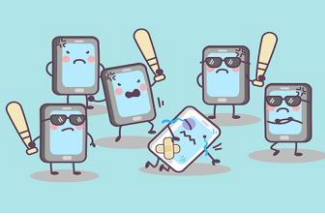
1. İnternet'i insanlara zarar vermek için kullanmamalıyız.
2. Başkalarının İnternet'te yaptığı çalışmalara engel olmamalıyız.
3. Başkalarının gizli ve kişisel dosyalarına İnternet yoluyla ulaşmamalıyız.
4. Bilgilerin doğruluğunu tam olarak emin olmadan bilgileri savunmamalıyız.
5. Ücretini ödemediğimiz yazılımları kopyalayıp kendi malımız gibi kullanmamalıyız.
6. Başkalarının elektronik iletişim kaynaklarını izinsiz kullanmamalıyız.
7. Elektronik iletişim ortamını başkalarının haklarına saygı göstererek kullanmalıyız.
8. İletişim sürecinde kullandığımız dilin doğuracağı sonuçları önceden düşünmeliyiz.

Etik Olmayan Bazı Davranış Örnekleri;

1. Başkasına ait telefonu izinsiz almak
2. Başkasına ait telefondaki mesajları izinsiz okumak
3. Başkasına ait şifreyi ele geçirmek ve kullanmak
4. Yaşı uygun olmadan üyelik sistemi kullanmak
5. Başkalarının yer aldığı görselleri izinsiz paylaşmak
6. Kendini gizleyerek paylaşımlarda bulunmak
7. Kendi hatası yüzünden başkasının suçlanmasına göz yummak
8. Okul tarafından koyulan kurallara uymamak
9. Başkasını üzecek bir durumu sonlandırmamak

SİBER ZORBALIK NEDİR?

Siber Zorbalık: Siber zorbalık, dijital teknolojiler kullanılarak gerçekleştirilen zorbalıktır. Bu tür zorbalıklar sosyal medyada, mesajlaşma platformlarında, oyun platformlarında ve cep telefonlarında görülebilir. Hedef seçilen kişileri korkutmaya, kızdırmaya ya da utandırmaya yönelik olarak tekrarlanan bir davranıştır.

Örnekler:

- Sosyal medyada bir kişi hakkında yalanlar yaymak ya da utandırıcı fotoğraflar yayınlamak
- Mesajlaşma platformlarından incitici mesajlar ya da tehditler yollamak
- Başka birinin kimliğiyle başkalarına kötü mesajlar göndermek.

Siber Zorbalıktan Korunma Yolları:

1. Zorbalık içeren mesajları okumayın, beğenmeyin, başkalarıyla paylaşmayın.
2. Yazdıklarınızın sadece karşınızdaki kişiyi değil, çevresini ve ailesini de incitebileceğini, manevi açıdan olumsuz etkilenebileceklerini unutmayınız.
3. Yaşayacağınız bir siber zorbalık durumunu herkesten önce ailenizle paylaşın.
4. Okulda gelişebilecek bir siber zorbalık davranışında vakit kaybetmeden okul yetkililerini (Bilişim Teknolojileri Öğretmeni, Sınıf Öğretmeni, Müdür Yardımcısı vb.) mutlaka bilgilendirin. Bu konuda çekince yaşayarak durumu büyüklerinize paylaşmamanız ya da gecikmeniz, yaşadığınız sorunun büyümesine neden olabilir. Unutmayın, İnternet, siz onunla meşgul olmadığınızda da kendi kendine büyüyen bir bebek gibidir!
5. Kişilerin yüzüne söyleyemediklerinizi sanal ortamda da söylemeyin.
6. Siber zorbalığın bir suç olduğunu, şikayet halinde ceza alabileceğinizi unutmayın.
7. Gerçek hayatta nasıl davranıyorsanız, sanal ortamda da öyle davranın.
8. Olumsuz bir durumu ihbar etmek için <http://ihbarweb.org.tr/> web adresini ya da 166 ihbar telefonunu kullanabilirsiniz.

YARATICI ÜRÜNLERİMİZ NASIL KORUNUYOR?

6. SINIF - 4. HAFTA

DERS NOTU

TELİF HAKKI NEDİR?

Telif Hakkı: Telif hakları kendi emeğimiz ile oluşturduğumuz ürünler için sahip olduğumuz haklardır. Kullanma, paylaşma ve değiştirme gibi izinleri kapsar. Eserlerimizin izin verildiği kadar kullanımını sağlar. Eser sahibinin haklarını korur.

Başkalarına ait ürünleri çoğaltmak, satmak yasaktır. Bu tür ürünleri barkod gibi koruma araçları orijinal yapar. Barkodu olmayan ürün sahtedir. Ürünü üreten kişiye hiç bir dönüşü yoktur.

Sahibinden izin almadan çoğaltılan dağıtılan ürünlere “korsan” ürünler denir. Bu durum yasal olmayan bir durumdur, fakat çok sık rastlanır. Korsan ürün satmak ve dağıtmak suçtur.

Daha önce bu tür ürünleri farkında olmadan kullanmış olabiliriz. Özellikle filmleri, kitapları, müzik albümlerini çoğaltmak kolaydır. Bu tür ürünlerin bandrolsüz olanlarını kullanmak korsan ürün kullanmak demektir.

Bazı durumlarda eğitim amaçlı olarak, ticari amaçlı kullanılmadığı takdirde adil kullanım sınırları içinde film izlenebilmektedir.

Yaratıcı Birliklik (Creative Commons): Eserlerin sahiplerinin izin verdiği şekilde kullanılacak bir lisans türüdür. Yaratıcı birliklik sembolünün (CC) olduğu eserler telif hakları çerçevesinde kopyalanabilir, dağıtılabilir, düzenlenebilir ve birleştirilebilir.

YARATICI BİRLİKTELİK

- Her hakkı saklıdır.
- Kamu malıdır. Telif süresi bittiği için telif hakkı olmadan kullanabilirsin.
- Bazı hakları saklıdır.
- Hiçbir hakkı saklı değil. Serbestçe kullanabilirsin.
- Sahibine atıf yapmalısın.
- Aynı lisans türü ile lisanslarsan değiştirip, kopyalayıp kullanabilirsin.
- Eseri ticari amaçla kullanamazsın.
- Eseri türetemezsin.

 Google'da kullanım haklarına göre arama yapabileceğini biliyor muydun?

Eserleri Doğru Kullanmak: Eserlerin telifli olması kullanılamaz demek değildir. Kullanmak için yapılması gerekenler vardır.

- Eserin kime ait olduğuna bakmalısın.
- Eseri sahibinin izin verdiği şekilde kullanmalısın.
- Eseri kullanmak için en azından e-posta ile eserin sahibine ulaşip izin almalısın.
- Eseri kullandığında sahibine atıf yapmalısın.
- Eğer gerekli ise eserin kullanım bedelini ödemelisin.

Atıf Yapmak: Atıf yapmak, bir eseri ya da eserin bir bölümünü kullanırken eser sahibini ve eserin yer aldığı ortamı bildirmektir.

Örneğin; kullandığımız eser bir dergi makalesi ise yazarın adı, makalenin başlığı ve makalenin yer aldığı derginin adının ve sayısının belirtilmesi gerekir.

Adil Kullanım: Eserin izin alınmadan kullanılabileceği durumları adil kullanım belirler.

- Eserin belirli bir bölümünü kullanmak,
- Eseri eğitim amaçlı kullanmak,
- Eseri ticari amaç dışında kullanmak adil kullanım kapsamında olabilir.

Açık Erişim: Ücretsiz ve açık erişim herkesin her yerde ve her zaman bilgiye erişmesini mümkün kılar. Kullanıcılar materyaller üzerinde değişiklik yapabilir ya da farklı materyalleri birleştirerek kullanabilirler.

Dikkat! Kendi haklarımızı bilmeli ve başkalarının haklarına saygı göstermeliyiz. Böylece daha özgün eserler ortaya koyabiliriz.

LİSANS TÜRLERİ

Yazılımlar da sanat eserleri gibi önemli ürünlerdir. Yazılımcıların, yazılım firmalarının üzerlerinde hakları vardır. Yazılımları kişilerin kullanımına değişik şekillerde sunabilirler. Bu şekillere lisans türleri diyoruz. Lisans türleri yazılımların elde edilme ve kullanım şekillerini belirtir. Bu kurallara uymayan kullanıcılar suç işlemiş sayılır.

LİSANS TÜRLERİ

ÜCRETSİZ YAZILIM (Freeware)
Sizin için güzel bir yazılım yapmaya çalıştım. Ücretsiz istediğiniz gibi kullanın.

LİSANSLI YAZILIM
Önemli olduğumu düşündüğüm yazılımımı belirli bir ücret karşılığında kullanabilirsiniz.

GELİŞTİRME AŞAMASI (BETA)
Bir yazılım geliştiriyorum, yazılımımı deneyip bana fikir vermek ister misiniz?

GEÇİCİ KULLANIM (TRIAL)
Yazılımım ücretli bir yazılım. İsterseniz 15 gün deneyin, memnun kalırsanız satın alın.

DEMO YAZILIM
Yazılımım ücretli bir yazılım. Ama bazı özelliklerini kullanabileceğiniz kısıtlı bir sürümünü ücretsiz kullanabilirsiniz.

KISITLI YAZILIM (SHAREWARE)